

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 6 juni 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om norsk idrott, idrottspolitik och idrottsforskning på idrottsforum.org

Idrottens roll i samhället. Vad betyder det? Bakom den enkla frasen döljer sig en forskningsmässig utmaning. Vilken roll spelar idrotten i samhällets vardag på mikronivå och i dess övergripande utveckling på makroplanet? Frågan är naturligtvis lika komplicerad och svår att besvara som det förefaller, men måste likafullt besvaras. Och det är idrottssociologins uppgift att göra det. Dave Zirin skrev på idrottsforum.org för ett halvår sedan [en uppfordrande artikel](#) riktad till idrottssociologer, att de måste svara upp mot de krav som en alltmer försoffad och okritisk idrottsjournalistik ställer på att förklara den moderna idrottens i det moderna samhället för moderna människor. Två sociologer, sannolikt helt utan kännedom om Zirins inställning, och utan kännedom om varandras projekt, har skrivit läroböcker om idrottens roll i samhället, om idrottens sociologi. Det är dels Jon Helge Lesjø, professor i sociologi vid Høgskolen i Lillehammer, med boken *Idrettssosiologi: Sportens ekspansjon i det moderne samfunn* (Abstrakt Forlag), dels Howard L. Nixon II, sociologiprofessor vid Towson University, Maryland, vars bok heter *Sport in a Changing World* (Paradigm Publishers). Hallgeir Gammelsæter, också han professor i sociologi, har läst Lesjø's och Nixons böcker parallellt för en recension på forumet, och så är recensionen också upplagd, som en kunnig och kompetent komparativ analys av de bägge böckerna. Och som antydde inledningsvis, det är en bred och komplicerad fråga som rimligen avhandlas mer utförligt och uttömmande på 412 sidor än på 264.

Idrottsociologi från skilda horisonter

Hallgeir Gammelsæter

Høgskolen i Molde

Jon Helge Lesjø

Idrettssosiologi: Sportens ekspansjon i det moderne samfunn
264 sidor, hft.

Oslo: Abstrakt Forlag 2008
ISBN 978-82-7935-264-8

To nye lærebøker i idrettssosiologi – en amerikansk tilsendt fra idrottsforum.org og en norsk tilsendt fra forlaget – havnet omtrent samtidig på mitt skrivebord. Med det åpnet muligheten seg for en liten komparativ analyse. Litt tilfeldig valg kanskje, men likevel en anledning til å vurdere en norsk/nordisk lærebok opp mot en ny amerikansk. Skjønt når det gjelder Lesjø's bok er kanskje ikke utvalget bare tilfeldig likevel. Et søk i den norske bibliotekdatabasen Bibsys tyder på at boken er den første læreboken på feltet siden Sigmund Loland utga *Idrett, kultur og samfunn* i 2002. Tilsynelatende florerer det ikke med svenske og danske alternativer heller, i alle fall ikke i følge Bibsys sin oversikt fra norske biblioteker.

Det er kanskje et morsomt poeng mer enn et paradoks at samtidig som begge forfatterne påberoper seg å fokusere på globalisering og moderne idrett som et sentralt fenomen for idrettens utvikling – noe titlene i alle fall indirekte avslører – gir begge bøkene inntrykk av å se verden fra et nasjonalt ståsted. Lesjø gir i forordet til boken eksplisitt uttrykk for at han som foreleser innenfor idrettssosiologi har følt et stigende behov for en

lærebok som reflekterer norsk samfunnsvitenskapelig forskning. Hvilke lærebøker han før har brukt vet jeg ikke, men jeg deler Lesjøs opplevelse av at det er lite å velge mellom fra Norge, ja Skandinavia for den saks skyld. Nixons bok er nok representativ for det vi ofte får fra den siden av Atlanteren, men likevel sitter jeg igjen med et inntrykk av at selv om Nixon skriver for et amerikansk publikum så har han opparbeidet en kritisk avstand til amerikansk idrett og han tematiserer da også dens plass i verden på en reflektert måte. Når dette er sagt er det ikke mye å finne om nordeuropeisk og skandinaviske idrettstradisjoner hos Nixon. Dog har han referert til nettopp Lesjø en gang, slik Lesjø også har referert Nixon en gang.

Tematisk er bøkene ganske like. De reflekterer sosiologiens kjente temaer. Ikke så rart kanskje siden begge forfatterne hevder hensikten med boken er å hjelpe studentene til å tenke sosiologisk. Kjønn, klasse og lagdeling, samfunnets (sportens) skyggesider, kommersialisme og globalisering tas opp av begge. Typisk nok er idrett og (høyere) utdanning bare et amerikansk tema, og Nixon er også den eneste som gir studentene en innføring i metode. Lesjø gir naturlig nok en innføring i norske idrettstradisjoner, og er flink til å referere norske idretts-sosiologiske undersøkelser.

Lesjø har en fortellende stil og et smidig språk som for undertegnede er lett å følge. Jeg er likevel usikker på om det samme gjelder nye studenter som ikke før har noen sosiologisk bakgrunn og som skal innføres i faget. Noen ganger kommer de akademisk-sosiologiske begrepene tett og uten noen grundig innføring fra Lesjøs side. Der Nixon i større grad stopper opp og 1) forklarer begreper og teorier og 2) relaterer forskningsbidrag og eksempler tilbake til de sentrale sosiologiske forskningstradisjonene, farer Lesjø mer hastig fram uten alltid å trekke med seg disse tradisjonene, perspektivene og begrepene i utlegningen av temaene. Begge introduserer oss til funksjonalismen, den marxistiske konflikttradisjonen, symbolsk interaksjonisme osv., men der Lesjø bruker 5,5 sider på temaet bruker Nixon 15, inkludert en oversiktlig og oppsummerende tabell. Resultatet er at Nixons bok oppleves mer analytisk og pedagogisk tilrettelagt enn det Lesjøs bok gjør. Sistnevnte burde kanskje ha dvelt mer ved de sosiologiske analytiske forståelsesmåtene, og spandert de ekstra 150 sidene som Nixons bok inneholder for å få den samme pedagogiske effekten?

Howard L. Nixon II
Sport in a Changing World
412 sider, hft., ill.
Boulder, CO: Paradigm Publishers
2008
ISBN 978-1-59451-443-2

Nixons bok er bygget opp rundt begrepet "Golden Triangle" (s. 24). Med det refererer han til forbindelsene mellom den kommersialiserte sporten, sportsmediene og sponsorene som han mener former den globale sportskulturen, for ikke å si populærkulturen. Dette triangellet gjenfinner han på ulike nivå innenfor sporten, også innenfor den amerikanske highschool-idretten, og mellom linjene kan en lese Nixons bekymring for hvor triangellet leder idretten. Nixon vender stadig tilbake til dette triangellet, som dermed danner en rød tråd i framstillingen hans. Selv om Nixons utgangspunkt er amerikansk, gir han oss også et velskrevet kapittel om globalisering og et annet om sport, politikk og framtid. Mye av den relevante idretts-sosiologiske litteraturen om disse temaene gjennomgås på en oversiktlig måte. Han retter også søkelyset mot den amerikanske sportskulturen, og innrømmer at amerikansk sport er spesiell (exceptionalism) og til dels vanskelig å eksportere. Den er knapt noe eksempel på amerikanisering: Selv om NFL Super Bowl sendes på TV i over 200 land, er over 97 prosent av seerne nordamerikanske.

Lesjøs bok avsluttes med oppstillingen av to scenarioer: Hyperkommersialiseringen som leder til et todelt idrettssystem vs. risikosamfunnet og den nye idrettsbevegelsen. Det siste er et slags gjenfødt og revitalisert idrettsbevegelse formet av den norske (!) grasrota som får nok av den falske gjennomkommersialisert idretten. Det må sies at avstanden på dette punktet er lang til Nixon og hans framstilling av det gylne triangels jerngrep på idretten. Lesjø gir oss vel heller ikke noen overbevisende begrunnelse for hvorfor verdens idrett plutselig skulle se til Norge og norske grasrotentusiaster a la Gudmund Skjeldal. Med utgangspunkt i bokens undertittel "sportens ekspansjon i det moderne samfunnet" er det kanskje slik at heller ikke Lesjø tror på dette scenarioet. Lesjøs problem er likevel ikke scenarietegningen, men at boken egentlig mangler et helhetlig grep som binder kapitlene og tankestrukturen sammen slik Nixons gylne triangel gjør. Bokens innhold leder oss ikke fram til disse scenarioene, som før sluttkapitlet kun blir introdusert under bokens disposisjon sist i kapittel 1.

Jeg deler Lesjøs ønske om at den norske idrettsforskningen kommer bedre fram i læreboksammenheng, og jeg synes også han gir et verdifullt bidrag til å gjøre dette. Jeg kunne likevel ønske at perspektivet var noe større, for eksempel nordisk, og at mer av den nordiske forskningen ble referert. Det er tross alt store likheter i idretten innad i Norden, og hvorfor er Norge vs. internasjonalt en symmetrisk sammenstilling? Svakheterne i Lesjøs bok og styrken i Nixons gjør også at jeg nok ville foretrekke Nixon som hovedbok i et begynnerkurs i idrettssosiologi, selv for norske studenter. Lesjø leverer et godt supplement, men ikke noe alternativ til Nixons mer gjennomarbeidede bok.

© **Hallgeir Gammelsæter 2009.**

 Köp Lesjøs bok från [Adlibris.se](https://adlibris.se)

 Kjøp Lesjø sin bok fra [Capris.no](https://capris.no)

 Køb Lesjøs bog fra [Adlibris.dk](https://adlibris.dk)

 Buy this book from [Amazon.co.uk](https://amazon.co.uk)

 Buy this book from [Amazon.com](https://amazon.com)

 Köp Nixons bok från [Adlibris.se](https://adlibris.se)

 Kjøp Nixon sin bok fra [Capris.no](https://capris.no)

 Køb Nixons bog fra [Adlibris.dk](https://adlibris.dk)

 Buy Nixon's book from [Amazon.co.uk](https://amazon.co.uk)

 Buy Nixon's book from [Amazon.com](https://amazon.com)